

26.03.2026

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi**HE 2/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

Talousvaliokunta on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) lausuntoa hallituksen esityksestä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Talousvaliokunta on sidossyksikkösääntelyn osalta tiedustellut, näkeekö KKV hyödyllisenä tai mahdollisena lupamekanismia tai muuta järjestelmää, jossa KKV ottaisi yksittäisissä tapauksissa kantaa markkinapuutetilanteisiin tai tietyn toiminnan tai tehtävän yleishyödyllisyyteen (esimerkiksi sidossyksikköinä toimivat kunnalliset elinkeino-yhtiöt). KKV toteaa vastauksenaan seuraavan.

KKV ei pidä tarkoituksenmukaisena eikä viranomaisen resurssien käytön kannalta järkevänä tai edes mahdollisena sitä, että se toimisi hankintalain sidossyksikkösääntelyn osalta erillisenä lupaviranomaisena, joka ottaisi yksittäistapauksissa ennakolta kantaa markkinapuutetilanteisiin tai toiminnan tai tehtävän yleishyödyllisyyteen.

KKV toteaa, että se valvoo hankintalain noudattamista ja julkisia hankintoja koskevan valvonnan sisältö on määritelty hankintalaissa ja sen esitoissa. Tällä hetkellä hankintojen valvonnan tarkoitus on ensisijaisesti puuttua täysin lain säännöksistä piittaamatta tehtyihin suorahankintoihin, joista ei ole lainkaan ilmoitettu, sekä muihin merkittäviin suorahankintoihin rinnastuviin menettelytään karkeasti virheellisiin tai syrjiviin hankintoihin. Valvonta on käytännössä jälkikäteistä, eikä valvonnassa oteta kantaa hankintojen tarkoituksenmukaisuuteen. KKV toteaa, että hankintojen valvontatoimea ei ole perustettu tai resursoitu sillä ajatuksella, että sen olisi tarkoitus arvioida ja myöntää ennakkollisia poikkeuslupia lain säännösten soveltamisesta. KKV huomauttaa, että poikkeusten myöntäminen edellyttäisi virastolta laajaa selvittämistä ja huolellisen arvioinnin tekemistä poikkeusten myöntämisen vaikutuksista. Virastolla ei ole tällaiseen ennakkolliseen poikkeuslupien arviointitehtävään osoitettuja resursseja tai osaamista. KKV myös huomauttaa, että jotta arviointia ylipäätään voitaisiin tehdä, tulisi poikkeusten, kuten yleishyödyllisyyden, edellytykset määritellä tarkasti jo laissa. Edellytysten jättäminen viraston harkintavaltaan ei ole tarkoituksenmukaista.

KKV arvioi, että lupamekanismi ja poikkeuslupien edellytysten arvioiminen kuormittaisivat viraston hankintojen valvontaa suhteettoman paljon. Tämä olisi myös vastoin hallitusohjelman tavoitteita, jonka mukaan KKV:n valvontaa vahvistetaan. KKV:n arvion mukaan ennakkollisena lupaviranomaisena toimiminen heikentäisi viraston hankintojen valvontaa, koska se ei voisi suunnata niukkoja resurssejaan sen ydintehtävään eli laittomien suorahankintojen valvontaan.

26.03.2026

KKV toteaa, että mikäli sidosyksikkösääntelyyn suunnitellusta omistususuusvaatimuksesta halutaan tehdä poikkeuksia, tulisi niistä säännellä hankintalaissa selkeästi ja täsmällisesti siten, että ennakollista poikkeusmenettelyä ei tarvita. KKV toteaa, että selkeää ja täsmällisesti määriteltyä lakia on hankintayksiköillä helpompi noudattaa ja viranomaisella mahdollista valvoa. KKV valvoo myös sidosyksikkösääntelyn noudattamista, mutta ei kannata ennakollisen poikkeuslupamenettelyn perustamista.

Elisa Haatainen
tutkimuspäällikkö